

Proloog

De nacht ligt aan stukken en zij is niet bij mij
Pablo Neruda

DAG O

zaterdag 19 februari, 23.11 uur

Een jongen van midden twintig zit voor de camera. Hij heeft een zwart shirt aan met lange mouwen, hij heeft donkerbruin haar dat in de war zit. Zijn mond is breed als hij lacht, wat hij nu doet, twee seconden. De klok op de witte muur achter hem heeft geen cijfers. De wijzers zijn naar boven gericht.

‘Deze documentaire is tot stand gekomen met medewerking van alleen ons vijven. Niemand anders was ervan op de hoogte. Ik wil benadrukken dat het mijn initiatief is geweest, en dat er aanvankelijk veel weerstand tegen was. Het is het product van mijn wens en Charlies, Simons, Marnix’ en Mia’s kunde, ruimdenkendheid en durf. Ik hoop dat hun nare consequenties bespaard blijven. Dat hoop ik echt.’ Hij slikt en neemt een trekje van een sigaret. Hij knippert met zijn ogen. De klok tikt.

‘Over het proces kan ik niet veel zeggen. Dat kan Charlie beter doen, denk ik. De beelden zullen ongetwijfeld voor zich spreken. Ik heb de opnames van de anderen niet gezien, en ik heb de vorm die het geheel gaat krijgen natuurlijk ook niet gezien, maar dat kan niet anders. Ik zou wel willen weten hoe het eindresultaat wordt en wat er gebeuren gaat.’ Met zijn vingers wrijft hij in zijn ogen.

‘Ik wil het niet langer rekken, dus doe ik nu mijn dankwoord en dan is het klaar. Als eerste mama en Reija. Zij hebben mij gemaakt hoe ik ben en al klinkt het misschien vreemd: mijn oprechte dank daarvoor.

Ik ben echt heel gelukkig geweest vroeger. Ook mijn dank aan alle groten met wie ik kennismaakte tijdens mijn studie filosofie en die mij lieten nadenken over het bestaan, onder wie Nietzsche, Camus, Sartre, Hegel. Dan mijn meest naasten, op dit moment. Simon Grashaan, die mij als eerste serieus nam in mijn wens en mijn verzoek – daar twijfel ik niet aan – heeft gepropageerd bij de anderen. Hij is de jongen met het blonde, sluike haar, de ietwat grote neus, de felle ogen. Zonder hem zouden we hier niet zitten. Ik ken niemand die zo oprecht in vrijheid gelooft als hij. Verder Marnix Gruyter Verweel, degene met de sterkste goede moraal van ons allen, misschien wel de enige die weet wat dat is. Die tot op het allerlaatste moment bleef twijfelen, maar mij vrij heeft gelaten, al is het met grote moeite. Hieruit blijkt zijn onvoorstelbare integriteit en onbaatzuchtigheid. Hij is de lange jongen met de donkere paardenstaart. En dan Charlie Welz, mijn oudste vriend, mijn broer in alle opzichten, behalve genetisch. Ik ken hem al zo lang. Hij is de regisseur en producent, die met de blonde krullen en de overhemden met de fluwelen jasjes erover.’

Hij glimlacht, twee seconden. Hij neemt een trek van de sigaret. ‘Degene die alleen mijn welzijn voor ogen staat. Voor hem moest het het moeilijkst zijn: het proces van aanvaarden. Ik kan niet anders dan vreselijk trots en vereerd zijn dat hij dit wil doen. En Mia, Mia Oester. Het enige meisje. Het lijkt soms of zij – ach, ik weet het niet. Ze is er, maar ze wil niet, begrijp je? Ze zou weg willen lopen, maar ze blijft. Ze zegt ja maar schudt nee. Ik ken haar geloof ik niet. Toch heeft ze zonder dat ze het lijkt te beseffen misschien wel de grootste bijdrage geleverd aan deze film.’ Hij kijkt weg van de lens. ‘Ik ben jullie allemaal onuitsprekelijke dank verschuldigd.’ Zijn ademhaling is diep, zwaar en duidelijk hoorbaar.

‘Ik ben Hidde Walheim en vanavond ga ik dood.’ Hij beweegt niet. De klok tikt.

En alles houdt op.

I

*En zag te laat aan iedere zijden lok
de scherven van verliefde harten hangen*

Baba Tahir

Mia

Er valt iemand van de brug. Hij roept en schreeuwt om hulp. Het sneeuwt hard. En natuurlijk twijfelt George Bailey geen moment. Zijn eigen wens om er een eind aan te maken zet hij opzij om de man te redden. En die man, die een engel blijkt te zijn, laat hem vervolgens zien hoe belangrijk hij is, George, hoeveel men van hem houdt. Hoe leeg, hoe ellendig het leven van zijn naasten zou zijn zonder hem. Daarna gaat hij naar huis, hij is nog nooit zo gelukkig geweest om zijn vrouw en zijn kinderen te zien. Heel de stad loopt voor hem uit, zijn geldproblemen zijn plots voorbij. Ze vieren feest, uitbundig, en George is vol verwondering en hervonden levensvreugde en alles, alles komt goed.

Dit is de eerste film die ik ooit zag. Ik was vijftien. Ik heb gehuild. Hoe hebben zij me van dit geluk kunnen verstoten? Hoe vreselijk kan de invloed ervan zijn? Drie jaar na mijn eerste bioscoopfilm begon ik aan het Appel Filminstituut. Ik denk, ik hoop, dat ik alles wat ik nooit heb gezien in de eerste vijftien jaar van mijn leven, ingehaald heb in de laatste vier.

Ik pulk aan het pluche van mijn armlleuning. In het midden zit ik, in het midden van de lege zaal in het midden van de rij. Pluchen zerken om mij heen, maar dan goed. Ik huil.

Ik ben mijn kinderangsten nooit ontgroeid. 's Morgens voor ik uit bed stap, knipper ik zes keer met mijn ogen. Vier keer voor groen, twee

keer voor blauw. Als ik mijn benen over de rand zwaai, raak ik met beide voeten precies tegelijk de grond aan. Lukt dat niet, dan doe ik het opnieuw, en opnieuw en opnieuw. Ik laat mijn voeten, beginnend met mijn hielen, gelijktijdig afrollen op de vloer. Voor ik in de spiegel kijk moet ik eerst naar de wc. Ook als ik niet hoef ga ik er even op zitten. Ik tel tot twintig, ik trek door en dan kijk ik naar mezelf in de spiegel. Ik zie een blauw oog, ik zie een groen oog. Ik lach naar mezelf en dan is het voorbij. Alles komt goed.

Het begon toen ik bij Jena kwam wonen. Maar Jena kon er niets aan doen. Ze is lief voor me en laat me vrij. Misschien dat het daarom is. Ik ben nooit vrij geweest. Ik was net vijftien toen ik naar de grote stad verhuisde en in het bovenhuis boven mijn oudtante Jena mocht wonen. Ik maakte mijn school af; een andere school. De kinderen waren anders, de docenten helemaal. Je mocht aan wat je wilde. Sommige kinderen schreeuwden of scholden tegen de docenten. En die stuurden hen de klas uit, soms, soms ook niet. Ik zat aan tafeltjes aan de zijkant, of achterin, naast iemand die stil was, zo stil als ik. Ze vroegen zich af wie ik was en waar ik vandaan kwam. Ze begrepen niet goed waarom ik weinig zei. Maar ik wist niet wat ik moest zeggen, want ik had nooit geleerd te praten als een mens. Ik kan het boek Daniël bijna geheel uit mijn hoofd opzeggen, ik ken noten en tekst van zeker negentig psalmen en tweehonderd gezangen. Ik kan bidden, dat kan ik goed. En God weet: ik bid soms nog stiekem voor mijn ziel. Valt er nog iets te redden? En ik weet niet of ik nog wel geloof in God. Bidden hielp altijd goed, maar sinds de grote stad, of al eerder eigenlijk, was het niet meer afdoende. Nu knipper ik 's ochtends zes keer met mijn ogen, vier keer voor groen, twee keer voor blauw. Ik raak met mijn voeten precies tegelijk de grond aan. Ik ga naar de wc en dan kijk ik in de spiegel. Ik lach.

Ik wacht voor de kamer van Jacques, waar ik door de ramen de lucht steeds donkerder zie worden. Boven mij brandt een tl-buis, er loopt niemand in de gang. Er is geen geluid, alleen de zool van mijn schoen tegen het slurpende linoleum, als ik met mijn hiel tegen de grond tik. Ik zit in een kuipstoel en bijt een stukje nagel af. In de vier jaar dat ik in de grote stad woon, heb ik geleerd dat ik dingen kan zeggen. Van-

middag, toen Jacques een kulverhaal ophing over tijdsprongen in *Casablanca*, heb ik zijn conclusie twijfelachtig genoemd. Blijkbaar is dat niet de bedoeling als je les hebt van Jacques Leboutet. Blijkbaar is een les van Jacques Leboutet niet alleen een les in scriptstructuur, maar ook een les in nederigheid. Weet wie u voor u hebt, mevrouw Oester. Denkt u echt dat u het beter weet? Dat de jury van het Gouden Kalf mijn kennis misschien wat overschat heeft? Laten we daar vanmiddag om vijf uur even over praten, bij mij op kantoor. Gezellig.

Om zes uur moet ik Harry aflossen in de bioscoop en ik overdenk wat de ergste consequenties heeft. Te laat voor je werk: Harry chagrijnig; je krijgt minder uitbetaald; je mist het begin van *Brief Encounter*. Jacques laten zitten: Jacques kwaad; dubbele straf; misschien een slechte beoordeling.

Ik wil opstaan, buig voorover om mijn tas van de grond te pakken. Jacques' deur kermt terwijl hij wordt opengeduwd. Een jongen – nee, een man – krullen, atletisch, verlegen lach, sluit de deur achter zich. Ik wend mijn ogen van hem af en kijk naar de nagels van mijn hand. Hij zou me op kunnen tillen, met die armen. Hij zou me mee kunnen nemen.

Charlie

Ik kom zijn kantoor uit en roep nog iets van 'Tot volgende week, Jacques', en dan zit ze daar.

Alles wat ik deed hiervoor, doet er niet toe. Dit is waar het begint.

Ze heeft wimpers en een mond en benen in een zwarte panty – over elkaar geslagen. Ze heeft oren en een hals – en ze is bijna een gewoon mens – maar ondertussen is haar linkeroog groen en haar rechteroog blauw. De lange, gekrulde haren die langs haar gezicht vallen zijn donkerbruin en maken het palet af; smaragd, kobalt, chocolade. De zwarte lak op haar nagels – die ze ongeïnteresseerd bekijkt – is afgesleten en haar volle, perfecte mond staat in de ontevreden stand van een meisje dat alles heeft maar niets wil.

Ze slaat haar ogen naar me op, vragend of afkeurend of onderzoekend. Ik doe de deur achter me dicht. Ik twijfel. Mijn lichaam lijkt te zweven tussen waar ik vandaan kom en waar ik naartoe wil. Ik doe een stap naar voren en ik sta voor haar.

Ze staart weer naar haar nagels en ik ga naast haar zitten en richt mijn blik voorzichtig op haar gezicht. Ze kijkt voor zich uit en beweegt haar mond en haar ogen. Spiertjes vertrekken zich tot een glimlach en een kleine frons. Ze verricht een wonder, want mijn stem werkt en mijn bewegingen zijn zoals ik wil en ik twijfel niet meer. Ik ben niet bang. Voor het eerst voel ik mij niet een Charlie die de wereld voor de gek houdt en eigenlijk niets kan, maar ben ik Charlie, de jongen die goed kan filmen en echt talent heeft en die kan houden van dit meisje, en dit meisje van hem.

‘Eerstejaars?’ vraag ik.

De glimlach en de frons en haar ogen richten zich op mij en ze knikt.

‘Wat heb je gedaan?’

Ze kijkt van me weg en ze trommelt met haar vingers op haar canvas tas, die op haar schoot ligt. ‘De waarheid gezegd.’

‘Heeft niemand je verteld dat eerstejaars dat bij Jacques niet doen?’

Ze lacht en het is een hese en een eerlijke lach en het vult de ruimte tussen ons.

‘Wat kun je me nog meer vertellen over eerstejaars?’ Ze kijkt weer naar me, ze kijkt weg en ze kijkt terug.

‘Eerstejaars zijn heel integer en zeggen wat ze denken en ze doen wat ze willen.’

‘Voor hun wil gebroken wordt.’

‘Exact.’

Ze lacht.

‘Maar jij bent al dertig jaar afgestudeerd,’ zegt ze, ‘en nu moet je toch nog nakomen.’

‘Een halfjaar. En ik kreeg een opdracht van Jacques.’

‘Dan zul jij hem wel mogen.’

Ik knik voorzichtig. ‘Zal ik je een geheim verklappen?’

Ze knikt.

‘Hij is heel onzeker, in wezen.’

Ze draait haar gezicht naar me toe en ze kijkt me recht in mijn ogen. Ze lacht niet en ze kijkt naar me alsof ze in de spiegel kijkt; met herkenning maar kritisch op het overbekende.

Net als ik denk dat ik geen wijs word uit haar ogen, wat ze zeggen,

wat haar blik betekent, doet Jacques de deur van zijn kantoor open. Hij wenkt haar, alsof ik er niet zit, en ze staat langzaam op en ze hangt haar tas over haar schouder en loopt achter hem aan.

In de gang waar niemand is en niemand meer langskomt en waar het kunstlicht feller lijkt te worden naarmate het buiten donkerder wordt, loop ik heen en weer en bekijk ik uitslagenlijsten van mij onbekende studenten. De scores van Jacques' studenten zijn zoals altijd het laagst, maar niet omdat zij zo slecht zijn. Hij vloekt en hij tiert en hij benoemt al je slechte eigenschappen en alles wat je fout doet, en dan, als je denkt dat je maar moet stoppen met dat hele filminstituut, kijkt hij je verbluft aan. Stoppen, waarom? Talent laat zich er niet onder krijgen, zegt hij. Weerstand bieden, Charlie, geef tegengas.

Mijn project is groot in mijn hoofd en bestaat dus al; heeft een gezicht, maar in de wereld is het nog pertinent niets, niets dan onbevatelijke ideeën. Mijn documentaire zal gaan over zelfmoord. Over de denkbeelden die ontkiemen in iemands hoofd, denkbeelden over betekenisloosheid en angst en ondraaglijk lijden aan iets – aan die denkbeelden – en er dan gewoon niet meer willen zijn, niet hier, tussen verjaardagsvisite met appeltaart en Connexxionbussen en seropositieve daklozen voor wie niemand iets doet.

Simon en ik hebben het er al tijden over. Simon is geen filmer, maar hij heeft een creatieve manier van denken – een die gewoon zo nieuw is dat ik me soms alleen maar kan laven aan zijn inzichten. Hij heeft een idee dat te exceptioneel is om over de telefoon te vertellen, zei hij. In ruil daarvoor zal ik vanavond voor hem koken en ik moet nog boodschappen doen, maar ik kan hier nog niet weg. Ik weet niet hoe ze heet.

'Hij is prima, Welz. Niet zeiken.' Simon kijkt me aan met zijn vorsende blik, waardoor ik me schaam en ga eten.

Het is oké.

Meestal eet ik met gasten in de keuken, aangezien de woonkamer een vergaarbak is geworden van cd's, snoeren en stekkerdozen en vuile sokken van al lang geleden vertrokken huisgenoten. Hoezeer ik me er ook aan erger, ik waag me er niet aan hier op te ruimen. Liever kom ik er gewoon nooit. Maar vanavond heb ik tijdens het koken zo'n

troep gemaakt (de lasagne dreigde te verbranden voor hij gaar was en het aanrecht was een zooi en op de vloer had ik bloem gemorst en de batterij van de kruimeldief was leeg) dat ik die zooi liever vanavond nadat Simon naar huis is gegaan ter hand neem, en voor nu dan maar de eettafel heb gedekt in de rommelige woonkamer met bruin-grijs kleurschema.

‘Waar was ik? Vorige keer hadden we het over dat verrotte onvermogen om gewoon eens tijd in de docu te steken en wat uit te proberen. Denk toch dat dat niet slecht is.’ Simon houdt zijn vork rechtop in de lucht. Of ik hem zou kunnen negeren. ‘We moeten weten wat we doen en een plan hebben. Een absurd goed plan.’ Hij knikt.

‘En? Je had een idee, toch?’ zeg ik.

Simon knikt weer en neemt een hap, kauwt, knijpt zijn smalle ogen tot spleten en slikt. ‘Ja. We moeten niet achteraf, we moeten vooraf. Niet naderhand en reconstrueren. We moeten in de vuurlinie, en daarvoor nog, tijdens, voordat, op weg ernaartoe.’

‘Ik geloof niet dat ik je helemaal volg,’ zeg ik.

Simon schudt zijn hoofd. ‘Ben nog niet klaar. Weet je, een documentaire maken over zelfmoord is leuk. Leuk, hoor. Interessant, intrigerend. Maar willen we dat? We willen meer toch, Charlie? We willen compromisloos, we willen hartstocht, wanhoop, we willen een statement maken. Dus?’

Ik heb mijn bierflesje bij mijn mond, maar neem geen slok. Simons mond is een dunne streep met aan weerszijden een lichte krul omhoog, zoals bij een joker.

‘Dus?’ zeg ik zacht.

‘Dus,’ zegt Simon, ‘beginnen we voor de zelfmoordenaar zelfmoordenaar wordt. We beginnen bij het idee. We volgen hem – of haar – tijdens de voorbereidingen, kijken in zijn hoofd, zijn aanwezig bij heel de voorbedachten rade. Kijken toe als hij zijn methode kiest, voorbereidt en uiteindelijk ook uitvoert.’

‘En je kent er een?’ zeg ik.

‘Jezus, Charlie, hou je bek.’ Simons ogen schieten weg van de mijne en de ruimte in. ‘Waarom doe je dat nou? Dat is wat Jacques bedoelt als hij zegt dat je conservatief bent. Goeie ideeën moet je niet alleen zien, je moet ze ook grijpen. Niet dat laffe afhouden omdat je te bang

bent stront te krijgen. Wees een kunstenaar, for fuck's sake.' Hij is opgestaan, hij loopt naar het raam en in de door regendruppels bespikkelde ruit zie ik zijn weerspiegeling. Zijn ogen staan droevig.

'Sorry,' zeg ik. Ik draai mijn flesje rond zijn as. 'Maar waar vinden we in godsnaam zo iemand?'

'Dat heet brainstormen, Charlie. Uitgaan van de mogelijkheden.' Hij haalt zijn schouders op.

Ik loop naar hem toe en raak zijn schouder aan, die even schokt. We staan samen voor het raam en we staren in het donker en een man met een hondje waggelt langs. Hij is dik en groot en het hondje is een kleine worst en we schieten tegelijk in de lach.

'Ik heb een meisje ontmoet,' zeg ik dan maar.

Simon glimlacht, zie ik in de ruit.

'Ze heet Mia en ze maakt een ander soort Charlie van me. Zo lijkt het.'

'Lijkt me niet zo goed.'

'Wel goed,' zeg ik. 'Het lijkt of ik zie... Het maakt niet uit. Ze is heel leuk. Ik heb haar mee uit gevraagd.'

Hij knikt.

'We gaan donderdag.'

'Veel plezier,' zegt hij.

Simon

Het meisje doet dit met hem, zegt ie. Wat ze doet kan hij niet zeggen. Geloof dat dat evident is aan het ontmoeten van een lekker wijf met wie je aardig kunt praten. Kortstondig geluksgevoel. Met Shirley had ik hetzelfde, even. Nu is het niks meer dan het 'iets' dat onze relatie definieert. 'Iets' als in 'niets'. Ze komt bij me, ik kom in haar, zij gaat weer weg. Een kus bij de deur, een lach van mij, Marnix die even naar haar zwaait vanaf de bank, met een wenkbrauw licht opgetrokken. En weer rust. Alsof Mia echt zoveel bijzonderder is, ze haast geen mens meer is, maar een feeëriek wezen dat al Charlies kopzorgen kan wegtoveren. Vraag me af hoe zo'n onwankelbare jongen zichzelf zo kan belazeren. Charlie is te intelligent voor de liefde, maar snapt dat zelf niet. Geeft niet. Hij komt er wel achter.

Intussen is het gesprek over de zelfmoorddocu blijkbaar afgelopen.

Afijn, snap zijn reactie wel. Had het moeten zien aankomen. Charlie is gewoon veel te bang voor zoiets controversieels, ook al denkt hij van niet. Hij vindt zichzelf heel open minded en zo, maar in feite is hij een grote salonsocialist. Ik probeer hem een beetje te porren, soms. Kom op man, grijp je kans. Je hebt zoveel talent, 't is bijna crimineel daar alleen veilige dingen mee te doen. Ooit verlies ik m'n geduld met hem, ik zweer het. Ik vergelijk zijn werk met het mijne, maar volgens Charlie is dat niet hetzelfde. Als comedian kun je veel vrijer zijn, denkt hij, dan als documentairemaker. Omdat je als documentairemaker jezelf bent en als comedian niet of zo. Complete bullshit natuurlijk. Charlie zegt dat ik juist moet opvallen met mijn optredens en daarom heel ver kan en moet gaan, maar dat hij vooral kwaliteit moet laten zien. Ik natuurlijk woest; alsof ik geen kwaliteit moet hebben. Tering, daar hebben we kwaai woorden over gehad. Maar Charlie doet af en toe gewoon dom. Heeft het dan even nodig dat iemand tegen hem tekeergaat. Wordt ie beter van.

Hij zit weer aan tafel. Ik ga ook weer zitten en probeer voor de vorm nog wat eten naar binnen te werken. Hij kan veel, maar niet koken. Had ik jaren terug moeten zeggen, maar intussen zijn we al zoveel verder dat hij denkt dat ik graag zijn eten eet en kan ik niet meer terug. Op de taaie vriendschap dan maar.

'Hoe gaat het met Shirley?' vraagt hij.

Ik knik. 'Beetje afwachten. Ze wilde wat meer samen doen en ik heb toen gezegd dat ik daar niet op zit te wachten. Dat ze leuk is en zo, maar dat ik niks zie in relaties. Begreep ze.'

Charlie neemt een slok. 'Hoe vordert je act?'

Ik haal mijn schouders op.

Charlie fronst.

'Kon beter,' zeg ik.

'Heb je genoeg gegeten?' Hij wijst naar mijn halfllege bord.

Hij trekt mijn bord naar het zijne, gooit de resten bij elkaar en stapelt ze op. Kijkt me aan. Hij heeft heel donkerblauwe ogen en elke keer als ik ze zie verbaas ik me erover. Op de een of andere manier verwacht ik altijd dat ze lichter blauw zijn, als de mijne.

'Word er soms ziek van. En het enige dat helpt is erover schrijven, nieuw materiaal schrijven, dus eigenlijk ook weer iets dat moet. Het houdt niet op. Nooit.'

Charlie knikt. ‘Zwoegen, Simon. Je hebt al zoveel materiaal. Mischien moet je die woede over alle dagelijkse verplichtingen maar gewoon gebruiken.’

‘Dat zal me vrolijke comedy worden.’

‘Niks vrolijk. Tragisch is het en iedereen kent het wel en de truc is dus om er met humor over te vertellen.’ Hij krabt aan zijn stoppelige kin. ‘En heb je niets aan Marnix? Die kan altijd wel aardig relativeren, zeker als het over sociologische zaken gaat.’

‘Met relativering verneuk ik mijn act.’

‘Dus die onlustgevoelens van jou zijn gewoon een noodzakelijk kwaad.’

Het is strontirritant dat hij bedenkt wat ik ook had kunnen bedenken. Toch ook blij dat hij het doet. Als ik met Charlie praat vallen dingen weer precies op hun plek, of zo. Andersom ook. Zal mijn idee voor de zelfmoorddocu even loslaten, maar hij komt er vanzelf op terug. Dat garandeer ik je.

Thuis is het donker en koud. Ik vloek. Elke keer dat Marnix weggaat, zet hij de thermostaat op twaalf, of zo, al weet hij dat ik snel thuis zal komen. Ik zet hem op eenentwintig, doe het licht in de keuken aan, pak een filter, zet de waterkoker aan. Teringbende in huis. Wat ik in het nare keukenlicht kan zien van de woonkamer maakt me verrotte triest. De ronde eettafel waar we nooit aan eten en waaraan we alleen poker spelen en bier drinken zal binnenkort wel bezwijken onder de halfllege kartonnen bakken met gore nasi-resten, een berg rekeningen (de mijne), opengescheurde enveloppen, een beker van Marnix met een bodem thee zo zwart als inkt, een stuk of zes opladers – waarvan in godesnaam? – en stapels sociologieboeken van Marnix. De tafel is de perfecte representant van ons appartement. Geen stoel, geen bank, geen tafel, geen bed zonder papieren, borden, kranten, boeken, krui-mels, vlekken, stank van bier, schimmelend eten, rotting. Wiens beurt was het om op te ruimen? Ik zou deze week de vaat doen – niet gedaan, was te druk, dus aanrecht vol, kasten leeg – en Marnix zou de vloer doen en de tafels en zo. Hij zal wel weer tentamen hebben, binnenkort. Helaas kan ik dat excuus nooit meer gebruiken als ik echt stop met studeren. Ik open de keukendeur naar het balkon, leun over

de reling en steek een peuk op. Kut, het is koud. Met mijn voet douw ik een halfleeg krat bier opzij; het zit onder de duivenstront. Ik verschijn nog wel eens op college, maar meer om de illusie te koesteren dat ik niet lieg tegen pa en ma, dan om iets anders. Ik speel mijn rol, de rol van de zoon die afstudeert, een leuke, goedbetaalde baan in de commerciële sector vindt en trouwt met een vlotte vrouw die drie kinderen baart. O, en in zijn vrije tijd doet hij aan amateurcomedy in het buurthuis.

In stilte bereid ik me voor op de karaktermoord van mijn personage. Moed wordt gezocht en gevonden, teksten verscheurd, kostuums in de hens gezet. Nog heel even, en dan stort ik me van het toneel.

Marnix

De woonkamer is in donkerte gehuld; slechts een kleine streep licht valt uit de keuken over de vloer. Ik knip het licht aan en zie Simon op het balkon; hij rookt. Ik loop naar mijn slaapkamer, zet mijn boekentas tegen mijn bureau, ga zitten op het bed en maak mijn schoenveters los. Klaar voor vandaag. Ik zou de ene kwantitatieve data niet meer kunnen onderscheiden van de andere, van z'n leven niet. Ik trek het elastiek uit mijn staart, haal mijn vingers door mijn haar en bind het opnieuw vast. De keukendeur slaat dicht.

'Gruyt, koffie?' schreeuwt Simon.

Ik loop naar de woonkamer, ga zitten op de bank en zet de televisie aan. 'Lekker,' zeg ik. Onder mijn billen haal ik een paar kranten vandaan. Als ik achteroverleun, stoot de rug van een atlas in mijn nek. Ik trek hem van de rugleuning en gooi hem naast me op de bank. Simon had beloofd op te ruimen. Niet dat ik hem geloofde, hoor.

Hij komt de keuken uit met twee mokken.

'Shirley heeft voor je gebeld, vanmiddag,' zeg ik met een knikje naar onze huistelefoon. 'Ze kon je niet bereiken, zei ze.'

Simon haalt zijn schouders op en zet de koffie op de vloer bij mijn voeten. De salontafel ligt bezaaid met papieren. 'Film?'

'Het is hier best vies,' zeg ik.

'Was me nog niet opgevallen.' Simon schuift de kranten en de atlas op de grond en gaat naast me zitten. 'Vertigo?'

Ik knik.

Simon staat op en rommelt in het kastje naast de televisie.

‘Het was fijn geweest als het hier een beetje was opgeruimd,’ zeg ik.

‘Mee eens.’ Hij verandert het kanaal en plaatst de dvd in de speler.

‘Morgen misschien?’

‘Wie weet.’ Simon komt weer naast me zitten. Hij zit dichterbij me dan net.

Ik buig naar voren en pak mijn mok koffie. De film is begonnen. Simon kijkt naar de film, haast zonder met zijn lichte ogen te knipperen. Hij blaast in zijn koffie, neemt een slok, vertrekt zijn mond een beetje. Zijn smalle vingers liggen ontspannen om zijn mok, die hij op zijn bovenbeen laat rusten. Vandaag heeft hij weer zijn bruine ribbroek aan, die we samen kochten vorige maand, toen ik zei dat hij er een heel aparte uitstraling van kreeg; schier intelligent. Daar moest hij hard om lachen. Simon en ik kennen verschillende vormen van humor, maar ze zijn verwant aan elkaar. Hij kan lachen om mijn opmerkingen, ik lach oprecht om zijn grappen. Hij speelt nooit voor mij, hier thuis. Hij zegt dat hij zich opgelaten zou voelen om alleen voor mij op te treden; hij is een man voor publiek. Hij weet mensen te bespelen, hij weet ze te laten huiveren – net tot de rand, hij gaat zover dat het bijna niet meer kan. Daar balanceert hij, soms minutenlang. De aanloop is lang, de timing precies, het terrein onontgonnen. En dan laat hij los. Het publiek dendert naar beneden – kan zich niet meer vasthouden aan enige vorm van rationeel denken. Ze zijn willoos verloren in tijd en ruimte, waar slechts zijn stem klinkt. Er is herkenning, er zijn misverstanden, zoals bij iedere vorm van kwaliteitscomedy, maar altijd subversief en ongewoon levendig en raak. En vlak boven de grond tilt hij ze op en ze bedelven hem onder een ravissant applaus. Simon vindt comedy opnieuw uit. Zelfs als zijn experimenten mislukken, is het een zinderend schouwspel.

Ik zal na de film wel wat opruimen. In elk geval de eettafel en de keuken. Het is nu waarschijnlijk zoveel voor hem dat hij niet weet waar hij moet beginnen en het helpt mij om niet te gaan malen in gedachten. Na een dag leren kan ik vaak niet goed slapen en dan ga ik denken aan mijn vader en moeder en aan wat ik moet als het laatste tentamen achter de rug en mijn scriptie af is. En soms begin ik dan – achteraf tot mijn eigen verbazing en afschuw – het herpakken van

mijn rechtenstudie te contempleren. De redenen die er op zulke momenten lijken te zijn, komen stevast uit mijn moeders betoog. Ik val in slaap en word weer wakker – vaak diep in de nacht – en ik kan mijn eigen wensen en wil niet meer losmaken van de hare. Ik ben een geworden met de mensen die ik ogenschijnlijk achter me liet in hun wereld van tafelzilver, titels en geborneerde liefdadigheid en waar zij met oogkleppen op staarden naar de weelde die zij hadden vergaard en van hen alleen was.

Charlie

‘Waar hou je van?’ vraag ik.

Mia zit schuin tegenover me, aan een kleine ronde tafel in een serre die uitsteekt boven de gracht. Ze drinkt thee met rum, want het is koud. Het loopt tegen de avond en in de wolkenloze lucht zakt de zon.

‘Hoe bedoel je?’ Ze strijkt een krul achter haar oor, die direct weer tegen haar gezicht valt. ‘Ik hou van zoveel. Ik hou van poëzie en van de laatste zomerdagen en van sneeuw. Of doel je op iets specifieks?’

‘Ik bedoel: vertel eens wat.’ Ik probeer mijn handen ontspannen op tafel neer te leggen maar geen enkele houding komt natuurlijk op me over. Een oorverdovend krijsende meeuw scheert langs het raam.

Mia lacht hardop. Ik lach ook.

‘Ik hou niet van wortels en van haasten,’ zegt ze. ‘En niet van dronken naar bed gaan.’

Daar hou ik juist enorm van.

‘Wil je weten waar ik echt van hou?’ zegt ze dan. Ze zucht licht en ze glimlacht naar me, haar gezicht opent zich wat en ze zegt: ‘Ik hou van oude romantische films, liefst zwart-wit. *Casablanca*, *Gone with the wind*, *Breakfast at Tiffany’s*. Ik vind het knap als liefde in een film zo intens realistisch wordt dat je het kunt voelen. Als je dat kunt, zo’n film maken, bedoel ik, dat is echt talent.’

‘En zulke films wil je maken?’

‘Liefst,’ zegt ze. Ze staart naar buiten over het water naar de hoge huizen aan de overkant en de zon schittert in de ruiten en in het water en in haar ogen. ‘Liefde is zo’n mooi onderwerp. Bijna was ik filosofie gaan studeren, om te kunnen lezen en schrijven en denken over liefde. Maar filosofie gaat natuurlijk niet alleen over liefde. Nauwelijks eigenlijk.’ Haar rechtermondhoek krult omhoog; een halve lach.

Hoewel ze duidelijk jong is, is ze ook oud. Ze is een kind dat een volwassene speelt. Ik wil haar op schoot nemen en kussen en ik wil haar meenemen naar mijn sombere kamer in mijn lege studentenhuis en ik wil haar in mijn bed leggen en haar kietelen tot ze zich overgeeft en mij om genade smeekt. Ik wil de hele nacht naar haar kijken en haar ontbijt brengen wanneer ze wakker wordt, ik wil onder de dekens kruipen en haar overal zoenen terwijl ze haar yoghurt eet.

‘Wat vinden je ouders ervan dat je studeert aan het Appel?’ vraag ik haar. Ik gebaar naar de jongen in de flodderige sloof voor nog een rondje bier en thee met rum.

‘Niet zoveel. Wat vinden jouw ouders ervan dat je filmmaker bent?’

‘Mijn ouders wonen in Japan en ze zeggen dat ze heel trots op me zijn, maar ik zou het eigenlijk niet weten. Ze komen binnenkort weer even naar Nederland.’

‘Hoe lang heb je ze niet gezien?’

‘Een jaar of twee.’

‘Mis je ze?’

Ik haal mijn schouders op. Ik ben vierentwintig. Het is niet zoals twaalf jaar geleden toen pappa in Japan zat en mamma een inzinking kreeg en ze mij bij Lilian en Hidde achterliet. Ze belt eens per week. De gesprekken duren nooit lang. Ze vraagt me hoe het met filmen gaat. Ik zeg goed. Zij zegt fijn. Hier ook alles naar wens, wil je pappa nog? Ik zeg oké. Hij zegt dag jongen. Ik zeg hoi pap. Hij zegt alles goed? Ik zeg ja hoor. Hij zegt fijn zo. En dan hangen we maar weer op.

‘Ik kan heel goed voor mezelf zorgen.’

‘Denk je dat eerste indrukken belangrijk zijn?’ vraagt Mia uit het niets.

‘Wat was jouw eerste indruk van mij?’ vraag ik.

Ze glimlacht. ‘Ik vond je interessant.’

‘En nu?’

‘Nu vind ik je interessanter.’

Ik denk dat ze bloost. Ik leun naar haar toe.

‘Kus me,’ zeg ik. Ik weet niet waar het vandaan komt. Het zal het bier zijn, het moet het bier zijn, maar misschien is het gewoon Mia. En dan, buiten al mijn verwachtingen om, kust ze me! Er is rum in haar adem en haar zoete tong tegen mijn tanden en mijn lippen langs

de hare, mijn handen om haar middel en om haar schouders en in haar haar, en ik wil haar en ik neem haar mee, en zij wil mij.

Mia

Wat je doet is niet slecht. Er kwam liefde, heel snel, en dat kan niet slecht zijn. Charlie is ambitieus en hij is lief voor je. Hij zegt dat hij je goddelijk vindt, en hoewel dat misschien blasfemie is, bedoelt hij het lief.

Charlie legt me neer in zijn bed. Hij schuift eerst mijn benen op het matras, laat dan mijn bovenlichaam zakken, tot mijn hoofd zijn kussen raakt. Het dekbed kraakt ergens bij mijn voeten. Charlie heeft een broek aan en geen shirt meer. Zijn borst heeft de blanke kleur van albast en zijn tepels zijn hard. Er schiet een beeld door mijn hoofd, maar het gaat zo snel dat ik het niet kan omschrijven. Het maakt me bang. Wat je doet is niet slecht, Charlie schuift op me, hij kust me in mijn nek, hij haalt mijn shirt over mijn hoofd, hij trekt mijn bh omhoog, hij kust mijn tepels, wat je doet is niet slecht, hij duwt zijn onderlichaam tegen me aan en een ander beeld verschijnt. Het zijn mensen en het is niemand, alleen ik, ik alleen. Het jaagt me zoveel angst aan dat ik het niet meer kan bevatten. Het is te groot, te echt, te gemeen. Ik lig onder Charlie en kijk naar de houten balken van zijn plafond en tel de noesten. Mijn tepels zijn hard, tussen mijn benen gonst het, wat je doet is niet slecht. Wat je doet is niet slecht.

Charlie

Ik heb heel de nacht wakker gelegen, zoals zo vaak, en ik heb naar Mia gekeken. Ik heb het lichter zien worden en ik heb de zon vat zien krijgen op de contouren van haar gezicht. Ze ligt ineengekruld, met half-open mond onder de lakens. Door mijn kersenrode gordijnen beschijnt de zon haar gezicht; het kleurt rozig, een haarlok over haar ogen. Haar gesloten oogleden maken kleine bewegingen, omdat de lok haar wimpers kietelt. Ik strijk het haar voorzichtig achter haar oor. Ze heeft een babymond; met in het midden van haar onderlip zo'n groefje. Zo voorzichtig als ik kan sta ik op, loop ik naar de stoel met mijn opgevouwen kleren, trek ik zachtjes mijn boxer en mijn spijkerbroek aan. Ik loop op blote voeten over de kale tegels in de gang

naar de keuken. Als ik de koelkast open, zie ik dat er geen yoghurt meer is. Ik rooster teleurgesteld twee boterhammen voor haar; een bruine en een witte en ik besmeer ze met boter en jam. Dat vindt ze vast lekker. Ik schep twee lepels suiker in haar kop koffie en ik zet de handel op een dienblad en ik neem het mee naar de slaapkamer.

Mia zit enigszins ontheemd op de rand van het bed in een t-shirt van mij. Ze heeft een frons op haar voorhoofd en ze kijkt me verbaasd aan.

‘Wat lief,’ zegt ze.

Ik zet het bord op haar schoot en ze schuift haar benen weer onder de dekens. Ik zet de kop koffie op het nachtkastje. Ik kus haar voeten terwijl ze haar boterhammen eet. Ze giechelt af en toe en ze trekt haar benen in een schielijke beweging terug. Op mijn bureau rinkelt mijn telefoon. Het nummer is onbekend en dat geeft mijn hart altijd een por omdat het wel eens een opdrachtgever zou kunnen zijn. Jacques zegt dat ze me misschien wel een keer zullen benaderen voor wat artistieker werk, in plaats van al dat commerciële. Ik neem op en ik heb echt nog even hoop, vooral als ik geruis hoor op de achtergrond en nog geen stem, maar dan weet ik het, nog voor ze iets zegt. Het is gewoon mamma. Ze belt iedere vrijdag en daarom had ik het moeten weten, maar Mia heeft mijn interne klok onklaar gemaakt en iedere dag dat ik haar zie, voelt als de mooiste vrije zaterdag die je kunt bedenken.

‘Dag lieverd,’ zegt ze.

‘Hoi mam.’

‘Alles goed?’

‘Ja hoor. Daar ook?’

‘Ook met filmen?’

‘Ja hoor. Daar ook?’

‘Ja goed. Pappa heeft de tuin net een beurt gegeven. Het is echt mooi geworden. Hij heeft een aantal vijvertjes gecreëerd en je kunt hier heel bijzondere vissen vinden. We hebben een filmpje op YouTube gezet. *Japanese-Dutch city garden by Margot and Hessel*, typ maar eens in. Het is niet een heel standaard Japanse tuin geworden. Ook wat Nederlandse invloeden. Leek ons leuk. En nu we voorlopig toch niet voor een bezoek terugkomen naar Nederland, is het goed als we onze roots niet vergeten.’

‘Jullie komen niet?’ Ik loop door de slaapkamer, ik pluk stofjes van de vensterbank, verleg stapels boeken, ik streel Mia over haar haar.

‘Nou, weet je lieverd, pappa heeft een aanbod gekregen. En we kennen hier nu zoveel mensen. Het verlangen om voor een paar weken terug naar Nederland te gaan is kleiner geworden. We hebben een netwerk gekregen hier, eindelijk.’

‘Ik dacht dat jullie in februari zouden komen.’

‘Ach lieverd, het is heel snel gegaan. Opeens bleek dat pappa een grote opdracht kon krijgen en toen dachten we: waarom niet?’

‘Waarom niet.’

‘Precies. Maar we zijn er absoluut als je examenfilm op dat ene festival komt te draaien. Voor mei zijn we terug. Want we missen je wel hoor, pappa en ik. Misschien kun jij eens langskomen, tussendoor, een weekje of zo. Want we willen je niet van je werk houden. Hoe gaat het daarmee?’

‘Goed hoor. Druk.’

‘Ja dat zei je al. Jij bent zo’n bezige bij. Zo’n ambitieuze jongen, zo zelfstandig. Jij redt je wel. Nou lieverd, ik moet weer ophangen, pappa en ik zouden naar de markt gaan. Echt de beste vis van Tokio, zo bij ons om de hoek. Nou, tot bellens hè, lieverd. Kus.’

Mia kijkt me aan, zittend op bed, de koffie in haar hand. Ik probeer te glimlachen. Zij probeert het ook.

‘Ik verstond de helft,’ zegt ze verontschuldigend.

‘Die mensen schreeuwen altijd zo. Alsof ze de afstand met hun stem moeten overbruggen.’

Mia glimlacht.

‘Je had je er wel op verheugd, hè?’

Ik haal mijn schouders op en ik kom naast haar zitten op het bed. ‘Dit is wat ze doen,’ zeg ik en ik geef haar een kus op haar voorhoofd.

‘Niet doen,’ zegt ze, hoofdschuddend. Ze pakt mijn gezicht beet en ze kust me op mijn mond.

Simon

Er zijn dingen die moeten en dingen die mogen. Meestal moet er iets. Want als iets mag dan hoeft het niet, dus dan doet het er niet toe. Afijn, iets moet of iets mag. En daar vloeit uit voort dat er dingen zijn

die niet mogen. Eigenlijk is dat hetzelfde als moeten, maar dan precies andersom. Hier bestaat alles uit, álles. En dan heb je ook nog ongeschreven regels. Er zijn dingen ‘die je gewoon niet doet’ en daar ben ik mij ieder moment – van feestjes bij mijn ouders, het versieren van een meisje of naast volslagen onbekenden in de tram – van bewust. Mijn levensdoel is om te doen wat ik wil en compleet te negeren wat men van mij verwacht, en wel hierom: ik heb nooit toestemming gegeven voor mijn geboorte. En nu zou ik zomaar gedwongen zijn om mee te walsen op de cadans van vuilnisophaaldagen, studiepunten, vals sentiment, vriendelijke knikjes tegen eenzame bejaarden, afwassen voor de pannen aankoeken, ’s ochtends geen alcohol drinken, werken voor mijn geld, het bewaren van alle lieve vrede en elke dinsdagavond ma bellen?

En dit nou even heel luchtigjes opschrijven. Clou erbij, klaar nieuwe act.

Ik zit diep in mijn materiaal en Marnix roept en klopt op de deur en verbreekt mijn concentratie. Verrotte zonde, want als je goed in je flow zit, kun je mooie dingen schrijven. Heb met Marnix afgesproken dat hij me nooit stoort als ik schrijf, tenzij het echt dringend is of zo.

Hij steekt zijn kop om de hoek van deur en lacht als een schaap.

‘Sorry Siem, maar ze komen zo. Mia vanavond, weet je nog?’

Goden. Ik zucht, save mijn document en sluit mijn pc af. Mia. Mia de pia. Marnix staat bij de deur met de sleutels in zijn hand.

‘Ik moet nog even naar de slijter,’ zegt hij.

Met een Hoegaarden zit ik op de bank in onze woonkamer. Charlie maakt lawaai in de keuken en Mia zit aan de andere kant van de tafel in een leunstoel. Ze lijkt op een actrice van wie ik de naam niet ken. Uit een slechte sitcom of zo. Ze heeft twee kleuren ogen; heel bizar. Ze heeft veel donker haar en draagt van die belachelijke dikke winterlaarzen en een maillot. Telkens als ze gaat verzitten, trekt ze haar rok recht. We luisteren naar The Levellers die Charlie heeft opgezet. Hij zou koken, dus zit ik hier al twintig fucking minuten alleen tegenover Mia en ik snap niet waar Marnix blijft.

‘Heb je een drukke dag gehad?’ vraagt ze aan me. Ze leunt naar voren en pakt haar flesje bier van tafel. Trekt haar rok recht.

‘Ik heb geschreven. Vanochtend nog even naar college gegaan, maar ik had geen zin.’

‘Wat studeer je?’ vraagt ze.

‘Sociologie, net als Marnix, die komt zo.’

‘O.’ Ze is stil. Neemt een slokje. ‘En je schrijft, zei je dat? Scriptie?’

Ik lach. ‘Nee, ik schrijf comedy. Stand-up.’

‘Ja? Treed je ook op?’ Haar wenkbrauwen vormen perfecte boogjes. Haar ogen zijn zo vreemd dat ik maar blijf kijken.

‘Niet zo vaak. Maar ik ben bezig met nieuw materiaal.’

Ze knikt. ‘Geheim zeker?’

‘Ja.’ Ik neem een slok bier en op dat moment hoor ik godendank een sleutel in het slot. ‘Dat zal Marnix zijn,’ roep ik over mijn schouder naar Mia terwijl ik naar de hal loop, waar Marnix net de deur opent.

‘Ze is er al,’ zeg ik tegen hem.

Hij kijkt me aan. ‘Stom?’

Ik haal mijn schouders op.

Marnix fronst naar me en trekt zijn lange jas uit. Hij loopt naar de deur van de woonkamer, hij stopt en kijkt me vragend aan. Ik sjok achter hem aan. Dingen die moeten.

Mia

Marnix komt binnen, op de voet gevolgd door Simon. Simon die mij niet leuk vindt. Ach, stel je niet aan, Maria. Marnix is lang, zijn haar is lang, zijn handen groot. Hij lacht heel echt naar me als hij mijn hand schudt. Simon schiet weg naar de keuken. Marnix vertelt dat hij ook sociologie studeert maar bijna klaar is en dan gaat werken. Hij weet nog niet als wat. Hij vraagt hoe het Appel me bevalt en of ik Jacques net zo geweldig vind als Charlie. Dan komt Charlie de keuken uit.

‘Het spijt me, maar de risotto is mislukt. Ik denk dat we beter pizza kunnen eten. Sorry, Mi.’ Hij komt op de leuning van de stoel zitten en aait over mijn haar.

‘Geeft toch niet,’ zeg ik.

‘Ons fornuis doet raar af en toe,’ zegt Marnix.

‘Maakt niet uit. Simon gaat wel wat halen.’ Charlie knikt naar de keuken waar Simon net de balkondeur dichtslaat.

Sigarettenlucht achtervolgt hem de kamer in.

‘Met een kwartiertje terug,’ zegt hij en hij sprint de gang op. De deur slaat dicht.

Marnix lacht naar me. Ik knipper zes keer met mijn ogen. Niemand zegt iets. Dan haalt Charlie meer bier uit de keuken, gaan we aan de eettafel zitten en vertelt Marnix over zijn scriptie. Ik blijf drinken en zolang ik blijf drinken komt alles goed.

Charlie

Mia zit mooi te zijn, tegenover me aan tafel. We eten pizza omdat het fornuis van Simon en Marnix kuren heeft en de risotto aanbrandde. Mia zei dat ze het helemaal niet erg vond en dat ze juist veel zin had in pizza. Marnix zit naast haar en hij houdt het gesprek gaande als het af en toe dreigt te stokken, en ik ben hem dankbaar. Simon verdwijnt soms naar het balkon om te roken. We hebben de gordijnen nog open. Het is allang donker buiten, maar hier is nauwelijks inkijk van burens en het is een leuk gezicht: wij weerspiegeld in de ruit, een clubje goede vrienden. Het leek me beter Simon en Marnix bij mij uit te nodigen voor de ontmoeting met Mia, maar mijn huisbaas had besloten juist deze week de benedenverdieping opnieuw te schilderen. Ze lijkt het goed met ze te kunnen vinden. Ze lacht af en toe met Marnix, soms ten koste van mij (kleine grapjes, waarna ze haar hand op mijn bovenbeen legt, erin knijpt en naar me lacht). Ze wil alles weten over de studie sociologie die Simon en Marnix doen, en Marnix vertelt en Simon knikt af en toe en staart naar buiten. En dan vraag ik hem maar hoe het met zijn comedy gaat en leeft hij op.

‘Ik heb een goede invalshoek. Daar staat of valt het mee. Dat weet jij natuurlijk, dat is bij film ook zo. Maar verder wil het nog niet bepaald tot een geheel komen.’

‘Wat is je invalshoek?’ vraagt Mia.

‘Duizend dingen die moeten,’ zegt Simon.

‘Maatschappelijke druk, sociale conventies, hypocrisie, geen ontsnapingsmogelijkheid,’ verduidelijkt Marnix met volle mond.

Mia knikt. ‘En de dagelijkse dingen? Boodschappen, stofzuigen, planten water geven?’

‘Hoort er allemaal bij,’ zegt Simon.

‘Net of jij ooit stofzuigt of de planten water geeft.’ Marnix neemt een slok bier en hij wijst met het blik in zijn hand naar Simon.

‘Ik hoef ook helemaal geen planten. Het zijn jouw fucking planten.’

Marnix grinnikt. ‘Mijn planten zorgen toevallig wel voor een gezonde atmosfeer voor verstokte rokers als jij.’

‘Je vergeet dat verbannen balkonrokers als ik al genoeg gezonde atmosfeer krijgen. Eet jij nou maar je pizza, teckel, hij wordt koud.’

Mia grijnst achter haar glas bier en ik geef haar een knipoog.

Simon

Regelmatig zie ik Charlie naar haar kijken. Ik ken die blik in zijn ogen niet. Hij zal wel echt verliefd zijn op Mia. Rare-ogen-Mia. Marnix lijkt haar wel te mogen. Ze giechelen soms samen. Idioten. We eten pizza omdat Charlie de risotto liet aanbranden, dank de goden. We drinken nog meer Hoegaarden en soms loop ik even naar het balkon om een peuk te doen.

Ik kijk uit over de bomen met kale takken en het in plastic verpakt tuinameublement in de chique achtertuinen ver onder me. Toen ik hier kwam wonen verontschuldigde Marnix zich er zowat voor geen tuin te hebben. Blijkbaar is dat nogal een ding voor hem, geen tuin. Hij is van adel en zijn ouders wonen zo ongeveer in een kasteel, als ik het goed begrijp, met boomgaarden en vijvers met veelkleurige vissen en alles. Dan is een appartement (of etage, zoals hij het noemt) op de tweede verdieping van een tussenwoning wel erg armetierig, al ligt het dan in de chicste straat van de stad. Mijn ouders wonen in een woning uit de jaren zeventig met bruin-oranje pannenkoekhuis-vloer-tegels, houten latjes overal en een aquarium met goudvissen, mocht je ’t willen weten.

Door het raam zie ik Charlie Mia een kus geven. Het is een zachte, langzame kus en Marnix kijkt gegeneerd weg. Er is een evenwicht verstoord, met haar komst. Er klopt iets niet meer. Charlie weet het niet, Marnix ziet het niet, maar het is overduidelijk. Ik denk dat Mia het ook voelt. Ze mijdt mijn blik. Ze hoort hier niet te zijn.

Hidde

Ik loop door de stad, al dagen, lieve Reija. Ik ben meer dan twee jaar weg geweest en het voelt als meer dan twee levens. De geuren zijn veranderd, de kleuren misschien ook en de vreemden op straat. Ze is

mijn stad niet meer, maar ik herken haar wel en ik weet nog wat ik voor haar voelde; het is een soort heftig terugverlangen, als liefde die over is maar niet gemist kan worden. Spanje is een groot land en alles is er anders, in iedere plaats, in iedere streek. Ik bleef nooit lang op een plek, ik voelde me achternagezeten. Voor het eerst sinds jaren was er weer paniek, dierlijke paniek, adrenaline, een constant, onredelijk maar onafwendbaar gevoel van naderend onheil. Ik sliep niet meer, ik dichtte niet meer. Ik begon me dingen af te vragen. Dingen over de relevantie van mijn gedichten, mijn relevantie in het algemeen, en dus moest ik maar weer eens terug naar Nederland. Om mama te zien, en Charlie, en om te horen dat het goed was dat ik er weer was en dat de dingen in orde waren. Maar de stad bleek niet meer de mijne. Mijn thuis was doorgestaan met leven tijdens mijn afwezigheid, en is een plaats geworden die heel goed zonder mij kan en nu begrijp ik haar niet meer.

Ik ga naar mama. Er is altijd motregen als ik uit de bus stap, er is altijd wind als de bus is weggereden en ik aan de rand van het dorp sta. Er is altijd de geur van oud hout, van verfverdunner en Chanel als ik binnenkom. Weet je dat nog, Reij? Mama kust me, ze zet thee, ze kust me nog een keer. Ze vraagt over Spanje en ik vertel haar wat ik gezien heb. Ze vraagt naar mijn gedichten en ik lieg tegen haar, waarbij mijn maag samenkrimpt. We zitten in de keuken op de blauw geschilderde houten banken aan de grote tafel – ze lijkt zo heel veel ouder dan toen ik afscheid van haar nam. Ze is moe, zegt ze, maar druk. Ik eet drie koekjes met chocola en havermout en zij eet niks. Ze vraagt of ik nog even meega naar jou. Ik zie hoe ze bemoedigend naar me lacht. Misschien is het mijn verbeelding.

Mama loopt langzaam. Ik probeer te kijken naar de andere grafstenen, maar mijn blik wordt getrokken door de kleine groene steen aan het einde. We zeggen niets, alsof we alles opnieuw doen. Achter de kist aan lopen, aarde scheppen, bloemen leggen.

‘Lieve Reij.’ Mama praat zachtjes, bijna onverstaanbaar.

Vlokjes dunne sneeuw landen op jouw steen, op mama’s schoenen, op mijn uitgestoken handen. Ik leg de margrietten op die steen, ergens

waar je neus zou zitten. Je hield van margrietten, toch, Reij? Zoals ze ruiken naar grote vakantie.

Charlie is een man geworden, en ik waarschijnlijk ook. We geven elkaar een hand die een scala aan stilzwijgende, warme begroetingen in zich heeft.

‘Je bent weer thuis,’ zegt Charlie.

Ik zeg dat ik me niet thuis voel.

We lopen langs met graffiti ondergespoten pakhuizen. Om de zoveel meter dribbelt een groepje duiven rond dat onzichtbare kruimels van de grond pikt. De zon verdwijnt achter een wolk en kou slaat zich als een natte sjaal tussen mijn kraag en nek. Een bekend gevoel overvalt me. Ik slik iets weg.

Charlie vraagt hoe het weer is in Spanje. Hij houdt me een strip kauwgom voor.

Ik schud mijn hoofd. Ik zeg dat het er koud kan zijn, dat ik de laatste weken in Barcelona was, dat het daar de hele tijd regende.

Charlie drukt een stukje kauwgom uit de strip, stopt het in zijn mond en kauwt er langzaam op. Hij vraagt me of ik al een woning heb gevonden en ik knik en zeg hem dat hij kan helpen met schilderen als hij wil.

Charlie knikt.

We zijn stil.

‘En wat ga je nu doen?’ vraagt hij.

Ik haal mijn schouders op. Ik vraag hem of hij ergens wil eten.

Charlie schudt zijn hoofd en vraagt of ik weer ga studeren of dat ik werk zoek.

Ik zeg dat ik blijf dichten.

Hij frons en glimlacht dan. ‘Ja, oké. Dat kan natuurlijk ook.’

Zwijgend lopen we verder. Een paar duiven vliegen op en scheren rakelings langs ons heen als een lapjeskat ernaartoe springt.

Charlie zegt dat ik het moet zeggen als ik zijn hulp nodig heb en ik knik.

‘Beloofd?’

Ik knik nogmaals.

In het café bestelt Charlie bier en pinda's. Zo vroeg op de dag zijn wij de enigen en de muziek staat nog uit. Het ruikt er vaaglijk naar oude rook en verbrande tosti. Ik ken het café niet. Ik geloof dat hier een vidotheek zat, vroeger. De lichten zijn uit, alleen de sigarettenauto-maat in de hoek geeft een rood-wit Lucky Strike-schijnsel af. We zitten aan een kleine tafel bij het raam. Buiten zwalkt een man zonder schoenen voorbij.

Charlie vertelt dat hij een meisje heeft leren kennen, nog maar pas, en dat hij denkt dat hij van haar zal gaan houden. Dat zij dingen met hem doet die hij niet eerder meemaakte. Hij is wijzer, deze Charlie. Hij lijkt te zien wat anderen in hem zien – zag jij het ook, Reij? – en een kort moment maakt mij dat heel gelukkig. Hij is mijn tweelingbroer, maar hij heeft mij ingehaald. Veel verder op weg naar wie wij moeten zijn.

Hij vraagt me hoe het gaat sinds ik terug ben. Ik weet niet wat ik hierop moet antwoorden. Alles is zo veranderd, ik was daar niet op voorbereid. Sinds mijn vertrek naar Spanje ben ik niet meer in ver-trouwd gebied geweest. Zelfs nu. Ik ben terug, maar ook niet. De din-gen zijn mij vergeten, zo voelt het. Alles is mij vergeten.

'Ik kan moeilijk wennen,' zeg ik tegen hem.

Charlie glimlacht meelevend, denk ik, en hij vraagt me wat ik zoal doe. Hij draait zijn glas rond op de tafel.

Ik zeg dat ik probeer te dichten, maar dat zelfs het proberen steeds minder wordt. Ik zeg dat ik veel door de stad loop en nadenk. Ik zeg dat ik soms wou dat ik nooit was weggegaan.

Hij zegt dat het tijd wordt dat ik weer eens wat mensen zie, dat ik moet komen eten volgende week. 'Jij, ik, Simon, Marnix. En dan ont-moet je Mia.'

Ik knik.

'Je zal zien dat het leuk is om weer eens wat oude bekenden te zien.'

Ze is laconiek en onbestaanbaar droevig, ze is spijt en rebellie, en toch nog heel veel hoop en ze is blauw en groen. Dit gedachtespoor sliert door mijn hoofd als ik een paar avonden later zo dronken ben als een kever en een meisje zie, te midden van een massa schreeuwende, lal-lende – ook dronken – kerels. Ze is met een ander meisje en twee jon-

gens, maar ze hoort niet bij hen, ze is alleen. Ze nemen een film op met behoorlijke apparatuur en even denk ik dat Charlie dit meisje dan misschien wel kent, om vervolgens te bang te zijn daarop te vertrouwen. Ik voel in mijn zakken en de pen die ik altijd bij me heb, is nu natuurlijk weg. Ik draai me om, weg van haar, en dring tussen mensen door het café weer in, waar ik net zolang duw tot ik aan de bar sta. Ik vraag de barman om een biertje, dat ik krijg in een flesje. Ik vraag om pen en papier.

Ze is er nog. Ze staat wezenloos midden tussen de lallende mannen en staart naar het andere meisje ergens achter de camera. Ik haal diep adem en grinnik even en dan ga ik.

Mia

‘Cut,’ roept Feline.

Ik lig op de grond met een stekende pijn in mijn zij. Naast me ligt een jongen. Piekerig, donker haar, grote ogen, mooie mond. Hij lacht naar me en kijkt tegelijk verontschuldigend. Ik knipper zes keer met mijn ogen.

Hij kust me voor het slapengaan. Waar mamma en pappa naar ons knikken voor het slapengaan, komt Chris in zijn pyjama naast me in bed liggen en kust hij me. Hij tekent letters op mijn rug die ik allemaal raad. Zijn buik voelt zacht en warm tegen mijn rug. Met niemand anders wil ik ooit in bed liggen, besluit ik, want in bed met Chris is toch gewoon in bed met mezelf, maar dan fijner. Als laatste tekent hij een ‘x’. Weet je wat dat betekent, Mia? Dat betekent een kus.

In zijn ene hand heeft hij een gebroken bierflesje en met zijn andere hand helpt hij me overeind.

‘Sorry,’ zegt hij. ‘Maken jullie een film?’ Hij knikt richting Feline.

‘Geeft niets,’ zeg ik. ‘Een kleintje.’

De jongen kijkt me verbaasd aan.

‘De film, een kleintje,’ verduidelijk ik.

Hij lacht.

Ik kijk naar zijn hand met het gebroken bierflesje. Een traag stroompje bloed schittert uit zijn handpalm over zijn pols.

‘Je moet naar het ziekenhuis,’ zeg ik.

De jongen haalt zijn schouders op, hij lacht nog steeds naar me.

‘Sorry,’ zegt hij nog een keer, en terwijl ik probeer te bedenken wat ik nog meer tegen hem kan zeggen, kust hij me op mijn wang en gaat weer op in de menigte.

Ik merk dat ik rood word. Feline en Kees vragen of het gaat.

Als ik die nacht thuiskom – na het afleveren van de filmmapparatuur, het drankje erna met Kees, de kroegentocht in de stad met Feline en een gevaarlijke tocht naar huis – en mijn kleren in de was stop, ontdek ik een papiertje in de zak van mijn capuchontrui. Er staat een telefoonnummer op en een naam. *Hidde* staat er.

Charlie

Ze heeft lang in de keuken gestaan. Ze komt de kamer binnen; ze heeft een bleekrood gezicht, minuscule druppels zweet glinsteren op haar slapen. Haar mond is scheef; ze blaast koelte in haar gezicht en een pluk haar, gekroesd door de damp, vliegt op.

‘Het is klaar,’ zegt ze.

Op de oude houten tafel in de keuken staan schalen gevuld met salade en saus en gegrilde aubergine en een mooi opgebolde soufflé op een rijtje. Ze heeft de praktische 60-wattlamp aan het plafond uitgedaan en ze heeft twee oude, echt hele oude kaarsen neergezet en ze walmen een beetje, maar het licht is leuk.

We schuiven aan en ik schenk wijn in en Mia drinkt.

‘Ik heb met Jacques gesproken van de week. Hij heeft misschien een project voor me.’

‘O?’ Mia probeert te glimlachen; het is een lach bij haar mond met een frons bij haar ogen.

‘Zijn vrienden, kennissen, Alwin en James heten ze, zijn beginnende softwareontwikkelaars. Ze hebben geen budget voor een reclamebureau. Jacques heeft hun dus mijn werk laten zien en ze willen me ontmoeten.’

Mia knikt. Ze snijdt de soufflé aan en ze schept wat op mijn bord. Ze neemt een slok wijn. ‘Ga je het doen? Weet je wat ze willen?’

Ik schud mijn hoofd en ik onderdruk een boer. ‘Geen idee. Weet je,

Mi, ik ben soms zo bang dat ik geen kunstenaar ben. Dat mijn talent daar te klein voor is.'

Haar ogen worden groot. Het is haar open blik, herken ik, de blik waarmee ze alles in zich opneemt wat ik zeg.

'Ik ben de tel kwijtgeraakt. Hoeveel commerciële opdrachten ik al heb gedaan, ik zou het je niet meer kunnen zeggen. En ik ben heel bang dat het iets heeft gedaan met mijn imago. Met mijn talent, misschien wel.' Ik kijk haar niet aan en ik pak mijn wijn. Ik neem een slok en ik proef de alcohol en ik zucht. Ik hoor haar stem.

'Ik denk dat ervaring gewoon goed is, waarin dan ook.'

Een warm gevoel van vertedering zet in, voor het weer wordt verdrongen door het altijd aanwezige gevoel van middelmatigheid, het altijd aanwezige gevoel van onbeduidendheid.

'Simon kwam met een bizar voorstel.' Ik ga er niet op door. Ik wil niet dat ze denkt dat ik het overweeg. 'Het doet er niet toe.' Ik schud mijn hoofd.

Ik ruim de tafel af en Mia gaat op de bank zitten, ze trekt haar benen onder zich en ze zet de tv aan. Ze kijkt naar het nieuws. Ik leg in de slaapkamer onder haar hoofdkussen een fotoboek van Audrey Hepburn, dat ik bij het antiquariaat vond. Haar kussen ligt nu dubbel zo hoog als het mijne.

Mia

We bedenken een ochtend lang redenen om niet uit bed te komen: het is zondag; het regent; ergens in de verte speelt iemand op zijn saxofoon, iets jazz-achtigs en het lijkt of het hem heel makkelijk afgaat en het is mooi.

We kennen elkaar een maand en daarom vonden we dat we iets moesten doen. Maar we zijn moe of lui en vallen op en naast elkaar in slaap. Met de radio zachtjes aan vrijen we, we eten niets, drinken een paar keer koffie in bed (die Charlie maakt en inschenkt in de keuken terwijl ik luister naar het nieuws en het zachte tikken van de regen op het raam), en dan moet ik opeens huilen.

Hij zegt dat het niet zo erg is. Er zit een gat in mijn maillot, zeg ik, mamma zal het zien. Dan maken we hem kwijt, zegt Chris. Hij trekt me aan mijn armen omhoog en onder de schommel vandaan. Je vertelt toch niks aan mamma, vraag ik. Chris schudt zijn hoofd. Natuurlijk niet. We lopen het grindpad af, ik een stukje achter hem, langs de koeienstal, langs onze wei, voorbij het hek, over het pad met de tractorsporen en de konijnenholen langs de kant. We bereiken het punt waar struiken jonge bomen worden, en jonge bomen oude bomen. Chris loopt verder, ik volg hem. Ik denk aan mamma, aan de naaitafel, haar mond zo strak als het garen waarmee ze naait. Haar blik op het naaiwerk gericht, zoals ze die niet op mij richt. Vastgepind op de naald in haar hand, zoals Gods ogen op ons huis. In het bos is het altijd nacht, zo dicht groeien de bladeren op elkaar. Chris stopt. Met mijn vingers til ik de zoom van mijn rok omhoog. Met mijn duimen haak ik achter het elastiek van mijn rode maillot en stroop hem over mijn billen en langs mijn benen naar beneden. Ik hurk en gesp mijn schoenen los, haal de maillot van mijn voeten. Ik geef hem aan Chris en stap in mijn schoenen. Hij schuifelt tussen twee dichtbegroeide bosjes door, zijn onderlichaam gaat schuil in de takken. Als hij terugkomt is mijn maillot verdwenen en zijn er drie dikke rode krassen op zijn armen bijgekomen. Chris rolt de mouwen van zijn overhemd naar beneden.

Zwijgend lopen we terug naar huis. De wind strijkt langs mijn blote benen en neemt bezit van de haartjes op mijn huid. Ik ben zeven en ik ontdek wat 'tintelen' betekent. Bij het hek mompelt Chris dat hij dom is en zegt mij te wachten. Hij rent over het grindpad naar de boerderij. Ik wacht, met mijn blote benen leunend tegen het hek, en ik kan het niet precies uitleggen, maar wat we net gedaan hebben maakt me aan het grijnzen om mijn onvermoede vrijheid, en laat me tegelijk huiveren van vogelvrije angst. Het is de afkeuring van mamma of die van God die ik het meest vrees, maar die van God heb ik nog niet ervaren, en die van mamma zit in alles; in haar zwijgen als ik huil, in haar stijve schouders bij het maken van de thee als ik ziek ben, in het zuchten onder aan de trap als ik mijn hoed boven vergeet op zondag, in de gloeiende afdruk op mijn wang die me een dag lang aan één kant laat blozen.

Ik zie Chris terugrennen. Zijn glanzende bruine haar springt op en neer. Hij staat hijgend voor me en hij lacht. Onder zijn trui haalt hij een blauwe maillot vandaan. 's Avonds slaap ik alleen op de logeerkamer op

zolder en niet met Hanna in het stapelbed, zodat ik mijn zonden kan overdenken. Maar de logeerkamer is er ook omdat we er bang van worden, door die ene schemerlamp, door dat enorme donkerhouten bed met een hoofdeind als een grafsteen, door God die hier op zolder overal zit. En er logeert nooit iemand. En ik denk maar de hele tijd tussen gekraak en schaduwen door: als ze nooit naar me kijkt, hoe kan ze dan zien dat mijn maillot van kleur veranderd is?

‘Mi?’

‘Niks. Ik weet het niet,’ zeg ik.

Charlie aait me over mijn haar. Onbeholpen, maar lief.

Sinds onze allereerste nacht legt Charlie iedere avond dat ik blijf slapen een cadeautje onder mijn kussen. Vannacht, nadat we curry hadden gegeten, *Marnie* hadden gezien en veel te moe naar bed gingen, vond ik een zilveren ringetje.

Ik huil niet meer, maar ik snuif en traan alleen nog na. Je moest even huilen, Maria, maar dat is niet erg. Iedereen huilt wel eens. Je hilde, maar nu is het voorbij.

‘Wat was er nou?’

Maar ik weet het niet. Ik weet het echt niet en ik glimlach naar hem en ik schud mijn hoofd. Hij slaat zijn arm om mijn schouder en geeft me een kus. Ik schuif onder de dekens en met mijn rug tegen zijn buik. Hij streelt mijn borst en ik adem rustig. Ik voel zijn hart tegen mijn rug en dan verdwijnt ik heel langzaam.

Charlie

Ze moest huilen maar ze zei dat het niet door mij kwam. Ik lig heel stil achter haar en ik probeer niet te denken aan haar lichaam onder de deken en haar billen tegen mijn kruis en ik probeer niet te denken aan haar borst die stil en warm in mijn hand ligt. Haar linkerhand ligt bewegingloos op het kussen, naast haar gezicht. Mijn zilveren ring glanst aan haar duim, omdat hij te groot was voor haar ringvinger. Het heeft iets kunstzinnigs. De donkere golven in haar haar en haar koolzwarte, dikke wimpers, haar gesloten ogen en haar gesloten mond. Ze ligt naast me.

Hidde

Alles valt me zwaar – lieve Reij, kom me halen. De kinderen in bakfietsen langs de grachten (ze hebben felgekleurde regenjasjes aan), de natte februarisneeuw, de trams en de taxi's en de lucht vol roestige gedachten. Onnodig vaak kijk ik op mijn horloge, maar de tijd gaat niet voorbij. Als de stad niet meer mijn stad is, en buiten niet meer buiten (want het zijn mensen en dingen in een stad van licht en lawaai, als een kamer, als een gokhal, met een dak en muren en binnen de muren kaatst bedompte lucht tussen zware gevallen en beroepsgokkers, tussen de haaien en de meisjes zonder onderbroek), waar kan ik dan nog heen?

Ik ben gewoon zo moe.

Na twee uur en drie keer overstappen ben ik in het dorp waar ik ooit thuiskwam. Het regent. Het is een paar weken geleden dat ik voor het laatst naar mama ging, maar het lijkt jaren. Zo gaat dat elke keer. Ook voor ik naar Spanje ging. Een golf nostalgie, vermengd met een angstig soort heimwee spoelt over me heen. Alles ademt altijd vroeger. Het boompje op de hoek van de straat waar Charlie en ik tegenaan plasten – zeker tien jaar geleden – het scheve verkeersbord, de gladde, modderige greppels. Hier verandert nooit iets. Na een wandeling van vijf minuten sta ik voor mijn ouderlijk huis. Ik heb de sleutel, maar bel aan. Ik ben al jaren gast. Mama kust me op beide wangen als ze de deur open heeft gedaan en laat me binnen. Ik zie dat ze heeft gehuild.

Zoveel momenten die een huis bewaart voor als je weer terug bent. Na alle grote momenten die je leven vormgeven blijft een residu van gevoelens achter dat bijna niet slijt, dat zich hecht en intrinsiek wordt aan beelden, geuren en geluiden en zelfs dingen in huis. December en sneeuw dwarrelend aan de andere kant van het glas van de afgebladderde keukendeur toen ik hoorde dat ik geen vader had. Kinderen in de speeltuin achter het huis die tijdens die warme zomer tot laat in de avond speelden en riepen en ik met de gordijnen dicht op mijn bed aan jou dacht, en aan hoe je dood was. De kapotte deurklink in de keuken, de nerfjes van het hout in het plafond van mijn slaapkamer, ze hebben zich dieper in mijn geest gegraven dan mijn eerste kus.

En nu heb ik er weer een bij. Voor ik haar nog een keer omhelsde, een kus gaf, de straat uit liep, zaten we aan de keukentafel. We dronken thee, en daarna een glas jenever. Mama praatte, kuste me op mijn voorhoofd, en huilde niet tot het duidelijk was. Tot ze alles gezegd had wat van belang was. Ik keek naar haar en staarde naar het oude schilderijtje precies achter haar, dat van die jongen en dat meisje, hand in hand, dat ze zelf had geschilderd, vroeger, voor ze de voorkeur gaf aan abstracte kunst. Het lieve, tuttige schilderijtje dat nog steeds in de keuken hangt omdat wij wilden dat het daar altijd zou blijven hangen. En nu zal dat schilderijtje ook nooit meer zijn wat het was. Kleverig geworden van alle rotzooi die dit huis heeft moeten zien.

DAG O

zaterdag 19 februari, 09.07 uur

Charlie

Mijn dag is vrij. Speciaal voor vandaag heb ik ervoor gezorgd dat er niets is dat me af kan leiden, dat er niets is dat me wegtrekt bij waar het eigenlijk om gaat: Hidde. Ik heb gedoucht en ik heb ontbeten en mijn koffie staat dampend op de keukentafel, naast een berg met foto's. Het zijn foto's van Hidde en van Hidde en mij. Het zijn foto's van toen we elkaar nog niet lang kenden tot aan de laatste weken van onze vriendschap, tot aan nu. Je kunt zien hoe hij veranderd is met ieder jaar dat voorbijging. Hij is ernstiger geworden, volwassener. Het hoofd van een schoffie met piekhaar en een innemende grijns kreeg het gezicht van een dichter; zachter en bedachtzamer. Ik weet dat achter dat bedachtzame uiterlijk nog altijd het kind van vroeger schuilt. Het kind, dat verdwijnt gewoon niet, niet bij Hidde. Maar het is niet meer zo aan hem af te lezen, niet meer na Reija en niet meer na Lilian. Ik ga aan tafel zitten en ik woel met mijn hand tussen de foto's tot ik er een vind die ik niet goed ken. We hebben ons verkleed voor Driekoningen. Hidde heeft een papieren kroon op zijn hoofd en hij heeft een zwartgeschminkt gezicht en hij lacht schaapachtig – wat gegeneerd misschien – in de camera en ik heb een plastic kroon op. Ik weet dat nog: ik had mamma gek gezeurd om een echte goudkleurige kroon uit de feestwinkel. Een geel vouwsel van stevig papier volstond niet. Hidde maakte het niet uit; hij vouwde en plakte de avond tevoren samen met Lilian zijn kinderkroon en hij droeg hem – hoewel opgelaten – de hele optocht op zijn hoofd.

Ik neem een slok koffie en ik ril; te slap. Ik zet in de keuken nieuw water op en terwijl ik wacht tot het kookt, kijk ik door het raam van de

keukendeur naar buiten. Een winterse zaterdag. Een paar vogels die van boom naar schutting fladderen, bedauwd gras, stilte in de tuinen van de buren. Is dit een dag waarop een vriendschap eindigt? Het water kookt en ik schenk het in het filter boven de koffiepot.

Blijkbaar. Blijkbaar is het zo'n dag.